

Warszawa, 16 września 2022 roku

STRESZCZENIE PRACY DOKTORSKIEJ

pt. „Natura osoby ludzkiej jako teologicznomoralne kryterium oceny teorii gender”.

Rozprawa została napisana pod kierunkiem ks. prof. ucz. dra hab. Stanisława Skobla.

Obecnie, jednym z najważniejszych i zarazem najczęściej poruszanych problemów z obszaru teologii moralnej jest płciowość oraz seksualność człowieka. Niniejsza praca, wpisując się w prowadzoną debatę, jest teologicznomoralną analizą założeń *teorii gender*, rozumianej jako studium nad płcią społeczno-kulturowa, na którą składa się zespół cech i postaw, przypisywanych kobietom i mężczyznom.

Główny problem badawczy sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy *teoria gender* jest współczesnym paradygmatem antropologicznym. W celu weryfikacji powyższej hipotezy, użyto kryterium teologicznomoralnego, którym jest *natura osoby ludzkiej*. Ten nowatorski zabieg pozwala na analizę podjętej tematyki za pomocą interdyscyplinarnego dyskursu poprzez porównanie fenomenu *gender* z chrześcijańską koncepcją osoby. Wykorzystując pojemność analityczną terminu *natura osoby ludzkiej* możliwe stało się zbliżenie konstruktywistycznej i realistycznej antropologii w poszukiwaniu prawdy o człowieku. Aplikacja właśnie tego kryterium aspiruje do przeprowadzenia badań w duchu „dynamicznej hermeneutyki ciągłości”, zachowującej łączność z depozytem wiary i nauczania Kościoła w obliczu wyzwań współczesności oraz jest najbardziej trafnym narzędziem krytycznym wobec dekonstrukcyjno-relatywistycznego zaplecza *teorii gender*.

Metodą, którą uznano za najbardziej adekwatną do osiągnięcia postawionego celu jest analiza. Autor podejmuje również krytykę tekstów źródłowych oraz używa metod, pochodzących z nauk społecznych, co świadczy o interdyscyplinarności w podejściu badawczym. Dzięki metodzie syntezy możliwe jest zaprezentowanie wyników nauk pomocniczych, które są integralną częścią dysertacji. Pochodzą one z obszaru psychologii, medycyny i nauk politycznych, przedstawiając szerokie spektrum poruszanej tematyki, która obejmuje cztery rozdziały pracy.

Pierwszy rozdział wprowadza w analizowane zagadnienia, osadzając tematykę na tle historyczno-teologicznym. Ma on charakter chronologiczno-systematycznego przeglądu głównych nurtów współczesnej antropologii katolickiej, zorientowanych wokół Soboru Watykańskim II. Ukazana w nim holistyczna wizja osoby ludzkiej, z perspektywy teologii katolickiej, łączy się z próbą przedstawienia odnowy nauczania teologicznomoralnego o człowieku w Magisterium Kościoła.

W rozdziale drugim, dotyczącym założeń teorii *gender*, przedstawione są zarówno naukowe, jak i publicystyczne wątki analizowanego zagadnienia. Kwestie językowe, charakter opisu człowieka, filozoficzne korzenie performatywności krzyżują się z debatą publiczną na temat *płci kulturowej*, splatając wyniki badań antropologicznych z populistycznymi hasłami wrogo do siebie nastawionych obozów ideowych. Rozdział ten podejmuje próbę klaryfikacji założeń, składających się na nowoczesne konstrukcje płciowe z uwzględnieniem ich potencjału do tworzenia nowych paradygmatów antropologicznych. Tak obszerny zakres materiału badawczego wynika z przekonania o słuszności interdyscyplinarnego podejścia do zagadnienia *gender*. Jedynie wieloaspektowe zobrazowanie toczącej się dyskusji pozwala ustosunkować się do pojawiających się coraz to nowych argumentów.

Trzeci rozdział poświęcony jest problematyce *natury osoby ludzkiej*, rozumianej jako sposób istnienia człowieka. Analiza obejmuje nie tylko perspektywę fizjologiczną człowieka, ale również porusza zagadnienia psychologiczne, filozoficzne i duchowe. Wyjaśnione zostaje zjawisko płci wraz z dotykającymi ją zaburzeniami, przekładającymi się na biologiczno-społeczne reperkusje. Charakterystyka etapów życia seksualnego człowieka, podjęta w ujęciu *life-span*, umożliwia zapoznanie się zarówno z fizjologicznymi aspektami dojrzewania ludzkiego, jak i psychologicznymi kryteriami dojrzałości. Badania ubogaca o wątki społeczne analiza problemu edukacji seksualnej, instytucjonalnego rozumienia *gender mainstreaming* oraz antropologii rodziny.

Ostatni rozdział ukazuje współczesne teorie antropologiczne dotyczące ludzkiego ciała z perspektywy katolickie. Wśród istotnych problemów poruszona zostaje *teologia ciała*, *nowy feminizm* oraz *ecologia humana*. Ponadto, prezentowana jest także nowatorska propozycja podejścia do relacji między ciałem a organizmem. Wieńcząca rozdział próba skonstruowania interkomunikowalnego stanowiska wynika z potrzeby precyzyjnego zrozumienia współczesnego człowieka w jego złożonej sytuacji egzystencjalnej.

Teoria gender, pomimo dorobku badań nad płcią, prezentującego rozległą panoramę interpretacyjną różnicy płciowej, odmiennie przeżywaną w tradycjach kulturowych,

nie dotykając istoty natury osoby ludzkiej, nie może uchodzić za paradygmat antropologiczny. Tym samym, postulowane przez nią tezy, w tym najważniejsza, postulowana w mniej lub bardziej radykalnych środowiskach akademickich, o deprecjacji biologicznego sensu ludzkiego ciała oraz jego dymorfizmu płciowego na rzecz kulturowych wymiarów może być uznawana za błędną z perspektywy chrześcijańskiej wizji osoby.

Słowa kluczowe: natura osoby ludzkiej, teoria gender, płciowość.

Warsaw, 16 September 2022

SUMMARY OF DOCTORAL THESIS

”The nature of the human person as a theologico-moral criterion for the evaluation of gender theory”.

PhD dissertation written under the supervision of Fr. Prof. Stanisław Skobel

Nowadays, one of the most important and frequently discussed issues in the field of moral theology is human sexuality and sexual identity. This thesis is a theologico-moral analysis of the assumptions of gender theory, understood as the study of socio-cultural gender, which consists of a set of characteristics and attitudes ascribed to women and men.

The main research problem is addressed to the question of whether gender theory is a contemporary anthropological paradigm. In order to verify the above hypothesis, a theologico-moral criterion was used, which is the nature of the human person. This innovative procedure makes it possible to analyse the subject matter addressed by means of an interdisciplinary discourse by comparing the gender phenomenon with the Christian concept of person. By using the analytical capacity of the term nature of the human person, it has become possible to bring constructivist and realist anthropology closer together in the search for the truth about the human person. The application of this very criterion aspires to carry out research in the spirit of a 'dynamic hermeneutics of continuity', preserving the link with the deposit of faith and the teaching of the Church in the face of the challenges of the present day, and is the most apt critical tool against the deconstructive-relativist background of gender theory.

The method that has been found to be the most adequate to achieve the goal set is analysis. The author also undertakes a critique of source texts and uses methods derived from the social sciences, which demonstrates the interdisciplinarity in the research approach. Thanks to the method of synthesis, it is possible to present the results of auxiliary sciences, which are an integral part of the dissertation. These come from the fields of psychology, medicine and political science, presenting a broad spectrum of the subject matter covered, which spans the four chapters of the dissertation.

The first chapter introduces the issues analysed, setting the subject matter against a historical and theological background. It has the character of a chronological-systematic overview of the main currents of contemporary Catholic anthropology, oriented around the Second Vatican Council. The holistic vision of the human person presented therein, from the perspective of Catholic theology, is combined with an attempt to present a renewal of the theological and moral teaching on man in the Church's Magisterium.

The second chapter, on the assumptions of gender theory, presents both scientific and journalistic strands of the issue under analysis. Questions of language, the nature of human description, and the philosophical roots of performativity intersect with the public debate on gender, intertwining anthropological findings with populist slogans from hostile ideological camps. This chapter attempts to clarify the assumptions that make up modern gender constructions with a view to their potential to create new anthropological paradigms. Such an extensive range of research material stems from the conviction that an interdisciplinary approach to gender is appropriate. Only a multifaceted depiction of the ongoing discussion makes it possible to respond to the increasingly emerging arguments.

The third chapter is devoted to the issue of the nature of the human person, understood as a mode of human existence. The analysis covers not only the physiological perspective of man, but also touches upon psychological, philosophical and spiritual issues. The phenomenon of sex is explained, together with the disorders affecting it, translating into biological and social repercussions. The characterisation of the stages of human sexual life, undertaken from a lifespan perspective, provides insight into both the physiological aspects of human maturation and the psychological criteria of maturity. The research is enriched with social threads by analysing the problem of sexual education, the institutional understanding of gender mainstreaming and the anthropology of the family.

The final chapter presents contemporary anthropological theories concerning the human body from a Catholic perspective. Among the relevant issues, the theology of the body, the new feminism and *ecologia humana* are addressed. In addition, an innovative proposed approach to the relationship between body and organism is also presented. The chapter's crowning attempt to construct an intercommunicative stance stems from the need for a precise understanding of contemporary man in his complex existential situation.

Gender theory, in spite of the achievements of gender research, which presents an extensive interpretative panorama of gender difference, differently experienced in cultural traditions, without touching the essence of the nature of the human person, cannot be regarded

as an anthropological paradigm. Thus, the theses it postulates, including the most important one, advocated in more or less radical academic circles, about the depreciation of the biological sense of the human body and its sexual dimorphism in favour of cultural dimensions can be considered erroneous from the perspective of a Christian vision of the person.

Keywords: nature of the human person, gender theory, sexuality.